צוזאַמען מיט אַלע יידן פון דער גאָרער וועלט, ווינטשט אויך די רעדאַקציע „שפּילקעס“ צום בר־מצווה־יאָר פון מדינת ישראל, דעם נשיא המדינה, יצחק בן צבי, דעם ראש הממשלה דוד בן־גוריון, דער צבא הגנה לישראל, דעם גאַנצן ישראלדיקן ישוב אַ בליענדיקע און גליקלעכע צוקונפט אין אַ וועלט פון שלום.

פּאַריז, ו־טער מאַי 1961

שפּילקעס

נר. 1

סאַטירישער חודש זשורנאַל דערשיינט מיט אַ רעגלמעסיקער פאַרשפּעטיקונג יעדן צווייטן ערשטן

רעדאַקטאָר א. א. ליבערמאַן

די רעדע וואָס אייכמאַנס פּאַרטיידיקער וועט נישט האַלטן

„הויכער יידישער בית דין!

„איך האָב ביים טאָמע אַהויב געפּרוווט „אייך — וואָס אַן אמת — איינרעדן, אַז מיין קליענט איז אַן אומשולדיק לעמעלע. „מען האָט מיר דערפאַר באַצאָלט. אַז איך „זאָל אַזוי זאָגן. אָבער אייך, יידן, איינצו־ „רעדן, אַז „אויפן הימל איז אַ יאַריד“, איז „דאָך נישט מעגלעך, בין איך מסכים מיט „אייך, אַז אייכמאַן איז אַן אויטענטישער „נאַצי־אויסוואורף, אַ מערדער, וואָס האָט „זיך פאַרדינט זעקס מיליאָן מאָל דעם „טויט — טראָצדעם וואָס ער זאָגט אַז ער קען נישט זען קיין בלוט. דאָס מיינט ער זיין אייגן בלוט...

„אַלס אַדוואָקאַט און אַלס דייטש דער־ „צו וועל איך אייך נישט בעטן קיין רח־ „מנות. איר ווייסט עס זיכער אויך וואָס „אונזער „גראָססער“ פילאָזאָף ניטשע האָט „געזאָגט: „ווו געפינט זיך דיין גרעסטע „געפאַר? אינעם רחמנות“ 1).

„אָבער איך האַלט, אַז יידישע הענט „דאַרפן זיך צו אַזאַ העסלעכן שרץ נישט „צורירן. נאָכדעם ווי איר וועט אים האָבן „פאַרמשפּט צום טויט זאָלט איר וואַרטן „ביז איר וועט כאַפּן אַ צווייטן אויסוואורף. „ווי מענגעלע באָרמאַן און אַנדערע זאָלן „זיי אים אויסהענגען. זיי קענען די מלאכה „בעסער פון אייך און זיי וועלן עס טאָן „מיט גרויס פאַרגעניגן“

„וואָס שייך מיין האָנאָראַר, האָבן מיר „אייכמאַנס פריינד אין דייטשלאַנד פאַר־ „שפּראָכן אַ גרויסע סומע. אויב איך וועל „באַווייזן צו ראַטעווען זיין קאָפּ. בעט איך „אייך אַז נאָכדעם ווי מען וועט אים האָבן „אַראָפּגעריסן דעם קאָפּ, זאָלט איר אים „איינפּאַקן אין אַ פּעקל און צושיקן צו מיר „קיין קעלן ווו איך וועל קענען נעמען אַ „גרעסערע סומע פאַרן אָפּגעראַטעוועטן „קאָפּ. דעם איבעריקן טייל פון פיגר וואָלט גוט געווען ווען איר שיקט אים „צוריק צו פראַנדיזין קיין בוענאָס־איי־ „רעס נאָכדעם ווי ער האָט אַזוי מרעיש „עולמות געווען אַז מען זאָל אים צוריק „געבן אייכמאַנען, וועט עס אים זיכער „פאַרשאַפן אַ גרויסע פריידי“. „זאָ, איך דאַנקע שעין“!

א קול קורא צו אלע בונדישע קיבוצים אין ישראל

אין „אונזער שטימע“ נומער 763 לייע־ נען מיר אַן אויסצוג פון „היימיש“, וואָס דער שרייבער משה גראָסמאַן גיט אַרויס אין ישראל און אין וועלכער עס געפינט זיך אַ מאמר, אַז פנחס לבון האָט מיס־ ברויכט מיט דער דעמאָקראַטיע דערמיט, וואָס ער האָט פאַרוואַנדלט אַ פּערזענלעכע עוולה אין אַ פאָלקס־עוולה, דערביי ווערט דער פּרעמיער דוד בן־גוריון געלויבט און עס ווערט דאָרט געזאָגט, אַז...

„און מיר ווילן אפילו נישט וויסן „זיינע קליינע חסרונות ס'פאָלק און „די מדינה דאַרפן האָבן בן גוריונען“

קלאָר, אַז אַזאַ פּראָוואָקאַציע מצד משה גראָסמאַנס צייטונג, האָט נישט געקענט און נישט געטאָרט בלייבן אומבאַשטראָפט. דער פּאַריזער „בונד“ האָט תיכף ומיד רעאַגירט דורך פאַרעפנטלעכן אַן אויפרוף צו אַלע בונדישע קיבוצים אין ישראל, אַז מען זאָל מהיום והלאה אויפהערן לייענען די צייטונג „היימיש“

א חוץ דעם האָט גאָך די ח'טע דינע ריבאַ פאָרגעשלאָגן צו פּראָקלאַמירן אַ תענית־דיבור אויפן 20־טן מאַי צווישן 9 און 10 פאַרמיטאָג און עס זאָל בעת מעשה פאָרקומען אין תל אביב אַ מאַסן־מאַניפעסטאַציע מיט פאָלגנדיקע טראַנס־פּאַראַנטן:

Artuskl au pouvoir 1»

„מיר ווילן נישט אַזאַ דעמאָקראַטיע ווו יעדער האָט רעכט צו שרייבן וואָס ער וויל“!

„מיר ווילן אַ בונדישע רעגירונג אין ישראל“!

1) Le gai savoir de Nietzsche (p. 135

שוין דרייצן יאָר ווי דער אַמעריקאַנער אימפּעריאַליזם האָט ויך דאָרט פאַרפעס־ טיקט, מיט קנאַפּע צוויי מיליאָן וועלנער וואָס זיינען כלומרשט פאַרשטעלט אַלס יידן

■

כרושטשאָוו אין די ראַמען פון גראַמען

בו ליעט ,
ניעט ,
ווער וועט עס גלויבן ווער ,
אז שיקן נאָסערן געוועזר
אפּקויפן א ישראל בער
און אנשמאָט אהין איז גאָר
אַהער ,
יע באהו מיט ושידעם איז
שווער

(ס'איז נישט פון סאַפּירניקאָוו).

■

ווונטשן צום יום העצמאות

די פאַראייניקטע בעקער־קאָרפּאָ ראַציע פון פּלעצל ווינטשט דער יידישער מדינה צום יום העצמאות פון בר מצווה־יאָר אַז די יידן אין ישראל זאָלן האָבן ברויט צו דער זעט און נישט דאַרפן מאַכן קיין המוציא לחם מחוץ לארץ

עטלעכע וואַרעמע ווערטער וועגן אַ „מיניאַטור-ביבליאָטעק"

אויפן צעטל

באמת אַ גוטער אויפטו מצד משה וואַלדמאַן אַרויסצוגעבן אַלע צוויי חדשים א בראָשורקע — און ווער שמועסט נאָך, אין נאָמען פון אַלוועלטלעכן יידישן קולטור־קאָנגרעס. איז עס אוודאי מה טוב.

עס איז אויך נישט מער ווי רעכט, וואָס ער האָט באַלד אָנגעהויבן מיט א. ווייצס נאָוועלקעס — און נישט עפּעס סתם מיט א ליטעראַרישן ליליפּוט — ווייל די ערשטע. אַזוי צו זאָגן, „וויזיט־קאַרטע" דאַרף טראָגן אַ נאָמען פון אַן אַנטשפּרעכנדיקער „פירמע".

אוודאי זענען תמיד פאַראַן אַזעלכע וואָס באַציִען זיך קריטיש צו אַזאַ מין אַרבעט, אַזוי ווי, למשל, די, וואָס האַלטן, אַז ער האָט נישט באַדאַרפט באַלד אָנהייבן מיט אַזאַ ריז, נאָר אַז עס וואָלט זיך בעסער געפּאַסט, ווען ער הייבט אָן ביי זיך אַליין. אַזוי אַרום וואָלט דער טאַלאַנט פון מחבר קאָנקאַרדירט מיטן נאָמען פון דער ביבליאָטעק. נו. גיי. הער זיך צו וואָס מענטשן רעדן אַלץ.

זאָלן מענטשן זאָגן וואָס זיי ווילן. אָבער ווען מען לייענט איבער די נאָוועלע וועגן די ארבעה בנים אין „תפיסה־קאַלענדאַר" פאַרלירט זיך סיי ווי באַלד יעדע נייגינג פאַר בייזוויליקער קריטיק. ווערנדיק פאַרכאַפּט פון אַ גייסטיקן נחת רוח. וואָס האַלט אייך פעסט און לאָזט אייך נישט אָפּ ביזן סוף. אַזוי, למשל, קריצט זיך בײַם לייענער איין אין זכרון אַזאַ מין אַפּאָאַץ, וואָס, עס וועט אפשר נישט זיין איבערגעטריבן צו זאָגן, אַז מיר געפינען אים נישט ביי דאָסטאָיעווסקין, נישט ביי גאָגאָלן — פון מאַקסים גאָרקי איז שוין בכלל אָפּגערעדט — ווי דער „ראָזגאַוואָר" אין דער תפיסה־צעלע ווו עס זיצן 4 (פיר) מאַן :

„פּויק מיטן קאָפּ, וועט דיר זיין לייכטער, כאַ־כאַ־כאַ ! זועק נישט די שכנים פון שלאָף ! לאָז זיי רוען ! עס איז דאָך אַ ביליק אָפּרו־הויז ס'קאָסט נישט קיין דירה־געלט, נישט קיין עסן ! ווען מען גיט נאָך צו אַ שיינע נקבה כאַ־כאַ־כאַ ! (זע זייט — 30)

געוויס זענען פאַראַן באַמערקונגען וואָס האָבן יאָ אַ שטיקל באַרעכטיקונג, אַזוי למשל קלאָגט זיך אַ לייענער הלמאי דער מחבר אינפאָרמירט אונז אין זיין ערשטער נאָוועלע. אַז ער האָט געטראָגן אַ העלן אַנצוג מיט געלע שיך און שוואַרצע זאָקן, אין דער צייט ווען אין די איבעריקע 5 דערציילונגען ווייסן מיר שוין לחלוטין נישט צי דער מחבר האָט בכלל עפּעס געהאַט איפן לייב. דאָ מוזן מיר צוגעבן. אַז דער לייענער איז נישט אומגערעכט. ווייל ממה נפשך דאַרף דער לייענער וויסן וועגן דער טעקע און וועגן די בגדי מלבות וואָס דער שדייבער טראָגט אין מאַי 1960 לעכצט ער פּונקט אַזוי צו וויסן וואָסאַרע קאַפּאָטע ער איז געגאַנגען אָנגעטאָן אין סעפּטעמבער 1960.

אָבער דאָס איז נישט מער ווי אַן אומבאַדייטנדיקער בלויז וועגן וואָס עס לוינט ניט צו רעדן פּונקט ווי סוואָלט געווען לעכערלעך צו דערמאָנען די טענה פון אונזער פריינט ר' לייזער אַז ווען מען גייט שפּאַצירן אין אַ תפיסה, האַלט מען קיינמאָל נישט די הענט געשלאָסן אויפן הינטן נאָר פאַרלייגט אויף הינטן. צי דאָסגלייכן. מכוח דעם זאַץ, ווו דער מחבר דערציילט (זייט 31), אַז ער דערטע פּליִיצעס". דאָס איז נישט מער ווי אַ קענט די יידן לויט זייערע „אויסגעקרומבאַוויז. דאָס דער מחבר קוקט בלויז אויבערפלעכלעך, היות עס זיינען דאָך זיכער פאַראַן נאָך אַנדערע סימנים (מער ויבערע) וויאַזוי צו דערקענען אַ ייד.

אַ סברה, אַז יעדנס געשמאַק קאָן אפילו אַזאַ שרייבער ווי ווייץ אויך נישט צופרידנשטעלן. אָבער וואָס שייך דעם אַרויסגעבער וואַלדמאַן. צו איט קען מען יאָ האָבן אַ שטיקל טענה. דער חשבון פון אַרויסגעבן 6 בראָשורן אַ יאָר. שטימט נישט מיטן אָנהויב ווייל אין אַזאַ פאַל, ווען דער שרייבער־פאַריין האָט 72 מיטגלידער, וועלן דאָך זיבעך זיין אַזעלכע וואָס וועלן מוזן וואַרטן 10 און 12 יאָר. ביז זיי וועלן קומען אין דער ריי. האָט וואַלדמאַן נישט באַדאַרפן אָנהייבן ביי איינעם „פון יינגערן דור שרייבער" (ווי ער זאָגט עס אין זיין הקדמה). נאָר אָנהייבן קודם ביי די עלטערע. וואָס פאַר זיי איז 12 יאָר אפשר אַביסל צו לאַנג צו וואַרטן...

איצט אַ צווייטע פראַגע : אויב מען קריגט שוין יאָ געלט לרוב. וואָס מען קען זיך דערלויבן אויף פאַרשידענע פאַנטאַזיעס פאַרוואָס זאָל וואַלדמאַן נישט צוריק אָנהייבן אַרויסגעבן דעם קינדער־זשורנאַל ; „פאַר אונזערע קינדער" ? אַפילו, לאָמיר זאָגן, היות יאָרן שטייען נישט און די צייטונג וואָלט אפשר איצט שוין באַדאַרפן הייסן . „פאַר אונזערע אייניקלעך". איז דאָך נאָך אַלץ נענוג וויכטיק — אויב נישט נאָך וויכטיקער ווי אַזאַ מיניאַטור־ביבליאָטעק — און פאַר וואָס נישט טאַקע אַרויסגעבן ביידע, סיי דעם קינדער־זשורנאַל, סיי די מיניאַטור ביכלעך ? ווי זאָגט ער דאָרט אונזער קלוגער קוהלת : טוב אשר תאחז בזה. וגם מזה אל תנח את ידך.

נו, מילא, אָבער נאָך די אַלע פריינטלעכע באַמערקונגען איז עס קאַ־מעט אַ גוטע אַרבעט — און ווי מען זאָגט ; דער אָנהויב איז געווען אַ גוטער. הלוואי דער סוף זאָל אויך גוט זיין. נ. ס.

פאַרוואָס ?

— פאַרוואָס האָט „דאָמען־יידיש" אויפגעהערט דערשיינען ? איז עס נישט אַמאָל א ווונק פון דער פּורצעוואַ ?

— געטראָפן : בדי „דאָמען־קעוויטש" זאָל נישט האָבן וואָס אַראָפּצווייסן.

פ אַ ר וו אָ ס ?

— אפשר ווייסט דו פאַרוואָס „שפּילקעס" דערשיינען אין אַזאַ קליינעם פאָרמאַט ? ,

— בדי נישט אַרונטער צו פאַלן אונטערן שטראָף־קאָדעקס פון Signe exterieure de richesse.

אַ פאַריזער יידישער מאַרשאַן זאָגט :

עס זענען פאַראַן דרייערליי יאַרידן :

1) א גוטער יאַריד, אַז איך פאַרדין און יענער דערלייגט;

2) אַ מיטלמעסיקער יאַריד, ווען מירביידע פאַרדינען;

3) אַ שלעכטער יאַריד, ווען יענער פאַרדינט מער פון מיר.

צווישן „פּלעצל"־יידן

— וואָסער שטראָף, מיינט איר, וועט קריגן דער איבה־מאַן ?

— עס, וואָסער שטראָף ער זאָל נישט קריגן, וועט עס אַלץ קיין נחמו נחמו עמי נישט ווערן

א האַרציקן מזל טוב מיין ליבן חבר און פריינד
ד"ר מאַרק דוואָרזשעצקי
און פרוי
(תל אביב)
צו דער בר־מצווה פון זייער זון
דוב צבי
אויף וועמענס בדית (אין פאַריז) איך בין ערשט „געבעטן" געווען.
א א ליבערמאַן

די בעסטע ברכות מיין ליבן קאָלעגע
א שיינפעלד (ניו־יאָרק)
און פרוי
צו דער בר־מצווה פון זייער זון
דוד צבי
א א ליבערמאַן

האַנרי גערא
און ראָסיסאַ לאָנדנער
פאַרבלייבן אויף תמיד אין פאַריז

און איר וועט קענען הערן זייערע וווּנדערבאַרע יידישע פאָלקס־לידלעך (אַקטואַליזירט) ביי זיך אין שטוב, ווען איר וועט אייך קויפן זייער נייעסטע פּליטע ביי
O. S. I., Rue des Rosiers.

„מיר דאַרפן אייך נישט...״

אין „אונזער שטימע״ פון 15 אַפּריל ד. י. האָט אונזער חשובער קאָלעגע באַר־ווין פרענקל פאַרעפנטלעכט אַן אַרטיקל אונטערן זייער געלונגענעם קעפּל: „מיר דאַרפן אייך נישט״ דער מחבר קלאָגט זיך. הלמאַי עס האָט זיך גישט געפונען אין אַזאַ גרויסער וועלט־ און קולטור־שטאָט ווי פּאַריז קיין 100 יידן. וואָס זאָלן קומען זען די 100 אויסגעשטעלטע בילדער פון 60 יידישע מאָלער. עס זענען געקומען בלויז 50 יידן, וואָס עס מאַכט אויס א האַלבער ייד אויף אַ בילד. באַרווין־פרענקעל מאַכט דעריבער דעם לאָנישן אויספיר. אַז. . „מיר דאַרפן אייך גישט, יידישע מאָלער״...

פאַראַן אַ צלם ! דערפון איז געדרונגען, אַז עס איז פאָרט פאַראַן אַן אויג, וואָס וואַכט איבערן כבוד פון יידישן מאָלער, אַז ער זאָל חלילה גישט פאַרשוועכט ווערן. אמת. אַז דאָס וואַכן הויבט זיך אָן מיטן טאָג, ווען דער מאָלער האָט שוין צוגע־מאַכט ביידע אויגן — אָבער דאָס איז שוין גישט וויכטיק, דער עיקר איז וואָס דער מאָלער בלייבט גישט הפקר נאָכן טויט — אָבער זאָרגן פאַרן מאָלער נאָכן טויט און זאָרגן אויך פאַר איס בייס לעבן. איז שוין אביסל צופיל פאַרלאַנגט ! אַביסעלע באַ־שיידנקייט חברים ! אַלאַן !

ג. ד

באַמערקונג פון רעדאַקציע :

מיר זעגען זייער באַגייסטערט מיט דעם קעפּל. וואָס מיר וועלן מהיום והלאה מאַכן פאַר אַ שטענדיקע רובריק אין אונזער צייטונג. אונטער דער ראַזיקער רובריק וועלן מיר מזכיר זיין געוויסע אינסטיטוציעס און געוויסע כלל־טוער וואָס וועלן דאָרט גע־פינען זייער פּאַסיקן אָרט. דאָס זעלבע אויך ווענן געוויסע שרייבער און געוויסע ביכער צו וועלכע אונזער פריינד יעקב גלאַטשטיין איז אַזוי מילד.

ראַקענן, וואָס שייך באַרווין־פרענקעל, האַלטן מיד. אַז ער איז אַביסל מגזם. ווייל אָט האָבן מיר ערשט נישט לאַנג געלייענט אַן אַלאַרם־אַרטיקל פון אונזער צוקונפט־טיקן מיטאַרבעטער יחזקאל קאָרנהענד־לער אַז אויפן קבר פון מאָלער סוטין איז

פּאָליטישע שמועסן אין אַ יידישן רעסטאָראַן

גאַסט ביי ציבעלעס מיט אייער :

— דע גאָל איז אַ בריה, אויב ער האָט באַוויזן צו ליקווידירן דעם אויפשטאַנד

נאָסט ביי אַ גולאַש :

— גישט געפּערלעך... עס האָט אים צו־געשפּילט דאָס זעלבע מזל, וואָס פידל קאַסטראָ...

גאַסט ביי אַ קאַרפּן־קאָפּ : — וואָס הייסט ?

גאַסט ביי פלוימען־צימעס : — נישט שווער צו פאַרשטיין : ווען ביי פידלען עס האָט גישט געפידלט. האָט ער נעוווגען אַ דאַנק דעם, וואָס אַמעריקאַנער מיליטער־עקספּערטן האָבן „געהאָלפן״ די אויפ־שטענדלער... און שאַל אין אַלזשיריע האָט אויך פאַרשפּילט. ווייל אַמעריקאַנער האָבן אים צוגעהאָלפן .

אין די צייטן פון אויפשטאַנד

דע גאָל טעלעפאָנירט צום פּרעמיער דעברע :

וואָס הערט זיך אין אַלזשידיע ?

כ׳האָב נישט די מינדעסטע אגונג

דע גאָל לייגט אַוועק דאָס טרייבל מיט א זיפץ : „ער לייענט אפילו קיין צייטונ־גען אויך נישט״.

■

א זאָגעכץ

נאָך גישט מיט אזא „שאַל״ קען מען דערשטיקן פראַנקרייך.

אין גערייכטזאַל

רוטער : איר האָט אײנער אליין באַ־וויזן ארויסצוגנבענען אזא שווערע קאַסע ? איך האָט זיכער געמוזט האָבן דערצו א שותף ?

גנב : איינער אליין ווייל ביי אונזער פאַר איז שווער צו קריגן אַן ערלעכן שותף

רעדאַקציע „שפּילקעס״ לאַדט איין אויף אַ גלעזל ציקאָריע

צווישן דער גרויסער צאָל אויסגאַבן וואָס די רעדאַקציע „שפּילקעס״ האָט זיך געשטעלט, איז אויך פאַראַן דאָס איינ־פירן א טראַדיציע אין יעדן גומער איינ־צולאַדן אַן אַנדערן גאַסט אויף א גלעזל ציקאָריע. פאַרשפּיים זיך, אַז גאָר אזעל־כע וואָס האָבן זיך מיט עפּעס אויסגע־צייכנט.

איגעס הייגטיקן נומער לאַדן מיר איין אונזער פריינט וואַרשאַווסקי, רעדאַק־טאָר פון די „ציוניסטישע בלעטער״, פאַר האָבן פאַרעפנטלעכט אין ערב פסח.נו־מער א פאָטאָגראַפיע פון א ייגגל וואָס גריזשעט א מצה און צוגעגעבן פאָלגנ־דע קלוגע אונטערשריפט „א מחיה ווי געשמאַק עס איז די פסחדיקע מצה״..

איבעריק צו זאָגן אַז צו אזא גייסט־רייכע אונטערשריפט אונטער דער קליי־נער וואָלט זיך געפּאַסט צוצוגעבן כאָטש נאָך דאָס וואָרט „מיאַם־מיאַם״ וואָלט עס געהאַס נאָכמער חן אָבער עס איז אזוי אויך גישקשה

ה ז.

אונזערע מעדיצינישע עצות

ווי יעדע צייטונג וואָס רעספּעקטירט זיך, וועלן אויך „שפּילקעס״ אייגפירן א מעדיציגישע רובריק. מיר האָבן לכתחילה באַשלאָסן איינצופירן די רובריק אונטערן קעפּל : „מיר וועלן דיך געזונט מאַכן״. צי נאָר אזאַ מין אריגינעל קעפּל, ווי : „צאַ טשיען באַלי״ ? מיר האָבן שוין גע־האַס אַנגאַזשירט דעם באַקאַנטן ד״ר עמאַ־נואל טאַפּ פון גיו־יאָרק. אַז ער זאָל אַליין פרעגן און אַליין ענטפערן, געוויינלעך ווי עס פירט זיך. אָבער אין דער לעצטער מינוט האָט די רעדאַקציע קאָלעגיע אַג־גענומען איגנאַגצן אַן אַנדערן באַשלוס. היות ווי אונזערע מיטאַרבעטער זעגען אַלע ווייט נישט יונגע מענטשן, היות יעדער אייגער פון אונזערע מיטאַר־בעטער האָט לכל הפחות דריי־פיר קרענק, זעגען מיר אליין אימשטאַנד צו געבן די בעסטע מעדיציניסטע עצות, וואָס מיר וועלן דרוקן אונטערן קעפּל : „פרעג ניט ביים רופא נאָר ביים חולה״. אגב גיבן מיר אייך שוין אין ערשטן גומער אַן ערשטע שאלה מיט אַן ערשטע תשובה :

פראגע נעוואַלט, יידן ! כ׳האָב א הויכן בלוט־דרוק, וואָס טוט מען ?

ענטפער בלוט־דרוק איז נישט קיין קראַנקהייט, גאָר אַ סימפּטאָם; ווען איר וועט אייך פילן האַפּגוגגסלאָז שלעכט כאַפּט אייך אַרויף אין רעדאַקציע, וועלן מיר אייך געבן אַן אַדרעס צו א גוטן פּראָפעסאָר פון סימפּטאָמען.

מיט אַכטונג און רפואה־שלימה
ווונטשן רעדאַקציע „שפּילקעס״
אַסקלעפּיאָס

הערט וואָס „זיי״ זאָגן

גאָט האָט באַשאַפן די וועלט מיט גאָר־גישט.

דערפאַר האַלט זיך דער נאָרגישט פאַר א גאַנצע „שישקע״.

פאל וואלערי

וואָס איז א מענטש ?

עפּעס האָט ער וואָס ער וויל נישט
עפּעס וויל ער וואָס ער האָט נישט

א ל [illegible]

ווען מ׳זאָל באַווייזען אלע די וואָס פאַלן וואָלט מען באַדאַרפט פאַרגיסן צו־פיל טרערן

[illegible]

ניִשט מיט וויינען נאָר מיט לאַכן ...
... וועלן מיר די וועלט איבערמאַכן

„ווען איך וואלט געווען ראטשילד"

איינדרוק פון א חתונה וואָס ראָטשילדס טאָכטער האָט ערשט נישט לאַנג געפּראַוועט אין דער קירכע פון דער „הייליקער מאַגדאַלענע"

אַז אַ פּאַריזער ראָטשילד מאַכט חתונה א טאָכטער, איז קלאָר אַז אַזאַ ייד ווי איך זאָל זיך פילן ווי אַ מחותן פון כלה'ס צד — סיי פון קבצנישן שטאַנדפּונקט, סיי פון יידיש־נאַציאָנאַלן — און אַחוץ מזה פירן מיר דאָך צווישן זיך אַ קאָרעספּאָנדענץ. שוין מבמה יאָרן ווי ער שרייבט מיר צו בריוועלעך אַז איך זאָל אים שיקן געלט פאַר זיינע אינסטיטוציעס, ווי „פאָנד סאָסיאַל זשויף" און אַנדערע.

האָב איך טאַקע ערב דער חתונה זיך געלאָזט אויספּרעסן אַ ריין העמד, אָפּגעפּוצט די קאַמאַשן און זיך געלייגט פרי שלאָפן, בדי צו קענען אויפשטיין נענוג פרי אויף קענען באַוויזן אָנצוקומען צו דער צייט אין דער קירכע.

ביינאַכט האָט זיך מיר דערווייל פאַרחלומט א חלום אַז איך גיי אויף דערחתונה און בין שוין כמעט ביי דער טיר פון קלויסטער. באמערק איך אַ אַלטן ייד וואָס שטייט און וויינט יאָמערלעך. אַז עס האָט מיר אויפגעריסן ס'האַרץ. דערביי הער איך ווי דער ייד שעפּטשעט: „דאָס איז צו דער 149־טער יאָרצייט... „איין נאַט ווייסט, אז ניט דאָס איז געווען מיין חלום"... „איך האָב געהאָפט, אַז מיינע זעקס בנים וועלן פירן קריסטן אין שול אַריין און נישט אומגעקערט"...

איך דערנענטער זיך צו דעם ייד און פרעג אים: „ר' ייד, וואָס וויינט איר? און ווער זייט איר?

— און אז כ'וועל אייך זאָגן, וועט איר וויסן? איך הייס מאיר אַנשל, בין פון פראַנקפורט אָם מיין... און וויינען וויין איך אויף אונזער ביטערן גורל. וואָס אַ ליאַדע „בוועדקע" קען ווערן אונזער חתן. א ליאַדע "פאָן וויאַדאָמסקי" קען ווערן אונזער מחותן..

ביי די ווערטער וואַקסט פּלוצים נעבן אונז אויס אַ צווייטער ייד, מיט אַזאַ שפּרוך:

— אַנטקעגן דעם, וואָס איר האָט נאָר וואָס געזאָגט „בוועדקע".. מיין חוהלען קענט איר דאָך.. ריינע סמעטענע מיט ריינעם קעז... האָט מיר גאָלדע סערצע געפלעגט זאָגן: „אוי ווי טוביה, נעם דיך נישט איבער: אַז א קריסט נעמט אַ יידיש מיידל, איז עס „אָפּגעגעבענע זאַכן": מיט אַ פּאָר יאָר שפּעטער, גיט ער זי צוריק אָפּ"..

דאָ האָב איך דעם ייד איבערגעריסן אינמיטן רעדן:

— מיסיע, — זאָג איך — קודם לאָזט אָפּ דעם קנאָפּ פון מיין מאַרינאַרקע: והשנית ווייס איך ניט וועגן וואָסערע חוה, וואָסערע קעז, וואָסערע סמעטענע איר רעדט; דריטנס האָב איך נישט דערמאָנט דעם נאָמען „בוועדקע" און לאָזט מיך גיין, סיל וו פּלע!

ביי די ווערטער דריי איך מיך צוריק אויס צו מיין ערשטן ייד און... ווהייר איננו.. איך זע אים נישט מער... פאַרשוואונדן.. וויל איך אָנהויבן רעדן צום צווייטן ייד — אויך פאַרשוואונדן... האָב איך זיך פּלוצים דערפילט פאַרלאָזן און האָב אָנגעהויבן שרייען. רופן: ר' מאיר אנשל! ר' טוביה, חוהלע! גאָלדע!.. נעכטיקע טעג, אַלע זענען אוועק.

א. ב

■

מיר אַנטשולדיקן זיך

וואָס צוליב אַן איבערפלוס פון מאַטעריאַלן האָבן אַ געוויסע צאָל אַרטיקלען ניט געקענט אַריין אין היינטיקן נומער. צווישן זיי אויך דאָס אַרטיקל וועגן מאָלער בען, פאַרוואָס ער האָט באַקומען די אויסצייכענונג פון פּאַריזער שטאָטראַט און אַן אָפּהאַנדלונג וועגן זיין אַלבום וואָס איז אַרויסגעגעבן דורך

Edition d'Art et Industrie - Paris

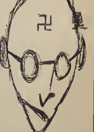

„13 יאָהרע ...
„איך בין אונשולדיק .

וויטן ואלט איר. אַז...

די צייטונג „שפּילקעס" ווערט פונאַנדערגעשיקט צו א באַשטימטער עליטע אין פראַנקרייך און אויסלאַנד.

מיר נעמען דעריבער נישט אָן קיין אַבאָנענטן. מיר נעמען נישט אָן קיין באַצאָלטע אַנאָנסן — און מיר „פאַרקויפן" זיך נישט אין די קיאָסקן.

פאַר די וואָס האָבן טראָץ דעם אַן אינטערעס פאַר די „שפּילקעס", קענען זיך ווענדן שריפטלעך צום רעדאַקטאָר און זיי וועלן באַקומען צוגעשיקט.

שרייבן אויף פאָלגנדיקן אַדרעס:

A. A. LIBERMAN

20. Allée des Bouvreuils à Drancy (Seine).

ער האָט נישט געזאָגט

צוריק קומענדיק פון א קאָנפערענץ אין פאָלקס־אוניווערזיטעט פון דער פעדעראַציע, האָט ער שטאַרק געלויבט דעם אָראַטאָרישן טאַלאַנט פון גאָטפאַרשטיין.

— ער האָט גערעדט אַזוי שיין. מיט אַזוי פיל חכמה. אַזוי ממזריש־קלוג!

— טאַקע? וועגן וואָס האָט ער גערעדט?

— דאָס האָט ער נישט געזאָגט.

■

אַ קול קורא צו אַלע בונדישע קיבוצים אין ישראל

(סוף פון זייט 1)

אָפּנעבן דעם פּאָרטפעל פון טיניסטעריום פאַר יידיש דעם פאַרדינסטפולן קעמפער אהרן מיעדניק, דעם אומדערטידלעכן שרייער: „יידן פון ישראל פאַרנעמט טיין געשריי" (אַ פראַפּאָ, פריינד גראָסמאַן, וואָס לאָזט איר איפ אַזוי פיל שדיען. ער וועט אונז נאָך חלילה הייזעריק ווערן).

אין פאַל, ווען עס זאָלן אויספעלן הענט אויף טראָגן די אַלע טראַנספּאַדענטן — זאָגט זיך ווייטער אין דעם אויפרוף — זאָל מען דינגען פראָפעסיאָנעלע טרעגערס.

דער אויפרוף איז פאַרענדיקט מיט פאָלגנדיקן רירנדן זאַץ: „חבריפ בונדאָווצעס! ווידער אַמאָל האָט די געשיכטע אַרויפגעלייגט אויף אונזערע פּלייצעס די פליכט צו ראַטעווען דאָס פאָלק ישראל פון אַן אונטערגייענדיקער דעמאָקראַטיע, רחמנא לצלן. מיר באַשווערן אייך דעריבער, מיט דער בונדישער שבועה, צו זיין וואַכזאַם און זיך מאָבילירירן פאַרן קאַמף פאַר דעמאָקראַטיע דורך אויפהערן לייענען „היימיש".

Imp A SCHIPPER OBE 36-53